

i druge zemlje da se putem EFRR uključe u ta istraživanja.

Postupnici, standardi i kvaliteta rehabilitacije velika su briga europskih, ali i izvan-europskih zemalja (Nizozemska, Finska, Njemačka, SAD i Kanada). Što su zemlje bogatije, njihovo je izdvajanje za zaštitu zdravlja i zdravstvo veće, sve je veće nastojanje da se zdravstvo racionalizira, ali učini humanijim i efikasnijim.

Povratak na rad, te socijalna i profesionalna rehabilitacija, velika su briga razvijenih (Njemačka, Finska, SAD), dok manje razvijene zemlje (Poljska, Rusija i druge) nastoje svoje onesposobljene građane umiroviti, bez obzira na stupanj invalidnosti. Stoga je posebna sjednica o javnom zdravstvu bila jedna od najposjećenijih i raspravom najživljih.

U brojnim radovima obrađene su i uobičajne teme: Neuromuskulatne bolesti (rehabilitacija, ali i dijagnostika), Rehabilitacija u reumatologiji, nakon traume, ortopedskih zahvata, te amputacije udova, kao i rehabilitacije nakon ozljede mozga i kralješnične moždine, te napose rehabilitacije kronične boli.

Zanimljivo je bilo čuti o povijesti rehabilitacije u mnogim europskim zemljama, od Rusije do Francuske, kao i sjednicu o multidisciplinarnom i timskom pristupu rehabilitaciji, uz raspravu o interakciji članova tima.

Sve dulji životni vijek u svim europskim zemljama rezultira potrebom za izdvajanjem gerijatrijske rehabilitacije kao zasebnog područja. Stoga je trećega radnog dana Kongresa u Berlinu jedna sjednica bila posvećena gerijatrijskoj rehabilitaciji, pod predsjedanjem dr. K. Sekelj-Kauzlarić, koja je u svom uvodnom izlaganju prikazala hrvatska iskustva u rehabilitaciji starijih osoba.

Kongres je završio radom predstavljajući mogućnosti novih tehnologija, napose u komuniciranju među znanstvenicima i praćenju bolesnika.

Posebno priznanje hrvatskoj rehabilitaciji, službeno jednoj od najmlađih u Europi, odali su članovi Glavnoga odbora Europske federacije istraživanja u rehabilitaciji, prihvaćajući dr. K. Sekelj-Kauzlarić za svoga pridruženog člana, nakon usmenog izlaganja o ambulatnoj rehabilitaciji starijih osoba. Time su hrvatski liječnici dobili prigodu da ne samo svojim predanim i stručnim radom s bolesnicima, nego i kontinuiranim aktivnim sudjelovanjem u radu međunarodnih skupova, uvedu Hrvatsku u još jednu europsku integraciju – Europsku federaciju istraživanja u rehabilitaciji. □

Europski kongres o osteoporozu i 4. svjetska konferencija društava za osteoporozu

Izvešćuje: **Selma CVIJETIĆ**

Od 11. do 15. rujna 1998. u Berlinu je održan Europski kongres o osteoporozu u organizaciji International Osteoporosis Foundation (IOF).

Osteoporozu je veliki zdravstveni problem ne samo u zemljama Europe i Amerike, već i u zemljama ostalih kontinenata. U posljednjih pet godina došlo je do prave ekspanzije temeljnih i kliničkih istraživanja o osteoporozu, uključujući istraživanja iz područja biologije koštanog tkiva te epidemiologije, dijagnostike i liječenja osteoporozu. To je rezultiralo brojnim novim dostignućima i podacima, osobito u dijagnostici i terapiji, iako prava patogeneza osteoporozu ostaje još uvijek nepotpuno razjašnjena.

Europski kongres o osteoporozu obuhvatio je sve aspekte te bolesti. Program se sastojao od 15 predavanja u kojima su prikazane dosadašnje spoznaje o osteoporozu, 34 usmena izlaganja radova i 3 izložbe postera. Također su upriličeni satelitski simpoziji u organizaciji farmaceutskih kompanija. Predavanja su, među ostalima, održali i vodeći svjetski znanstvenici iz područja osteoporozu, kao J. Kanis, P. Delmas, P. J. Meunier i drugi. U njima su se autori osvrnuli na epidemiologiju osteoporozu, prehrambene faktore koji utječu na stjecanje i gubitak koštane mase kao i osteoporozu u muškaraca. Prikazana su iskustva i spoznaje o dosadašnjim oblicima terapije uključujući hormonsku nadomjesnu terapiju, anabolne steroide, kalcitonin, bisfosfonate i vitamin D.

Veliki broj zanimljivih radova o osteoporozu sa svih kontinenata prikazan je na posterima na trima izložbama. Naši autori iz Hrvatske svoje su rezultate iz područja epidemiologije i terapije osteoporozu također prikazali u 5 radova. Svi radovi sa Kongresa objavljeni su u časopisu *Osteoporosis International*, volumen 8, suplement 3.

Od zanimljivosti koje smo čuli na Kongresu izdvajamo nekoliko terapijskih novosti. To je ibandronat, vrlo potentni bisfosfonat, koji se osim per os može primjenjivati i parenteralno. Zbog toga ibandronat pruža znatne mogućnosti u liječenju Pagetove bolesti.

Novi terapijski pristup postoji i u hormonalnoj nadomjesnoj terapiji. Lijek Aerodiol (17 β estradiol) u obliku nazalnog spreja osigurava zadovoljavajuću estrogenizaciju tkiva i time umanjuje nepoželjne simptome deficita estrogena. Raloxifen, nesteroidni benzotripen, posjeduje agonističku i antagonističku estrogenu aktivnost i svrstava se u selektivne modulatore estrogenih receptora. Rezultati studija pokazuju pozitivne učinke raloxifena na koštanu masu, koštanu pregradnju i razinu serumskih lipida, bez nepoželjne stimulacije endometrija. Istraživanja o utjecaju genetskih čimbenika na koštanu masu ukazuju da je uz genetski potencijal, koji određuje oko 70 % razvoja koštane mase, važan i način prehrane i zadovoljavajući unos kalcija i proteina u vrijeme puberteta, kad je najintenzivniji razvoj koštane mase.

U dijagnostici osteoporozu densitometrija skeleta ostaje najvažnija metoda za procjenu rizika prijeloma, a potvrđena je valjanost biokemijskih koštanih markera u praćenju učinka terapije.

Tijekom trajanja Kongresa, 13. i 14. rujna održana je i **4. svjetska konferencija društava za osteoporozu**. Sudjelovali su predstavnici 40-ak nacionalnih društava za osteoporozu, uključujući i Hrvatsko društvo za osteoporozu. Rad konferencije odvi-

jao se u tzv. radionicama (Workshops), unutar kojih su manje skupine raspravljale o sljedećim temama: *Osiguravanje temeljnih prava, Budenje javnosti, Vođenje kampanje i lobiranje, Službe za pacijente i Prikupljanje sredstava.*

U kraćim izlaganjima predstavilo se 10 nacionalnih društava iz svijeta prikazujući neke karakteristike rada u svojim zemljama. Izmijenjena su iskustva u radu i stečene nove spoznaje, osobito od članova starijih društava, kao što su britansko i kanadsko, koji imaju dugogodišnje iskustvo. Naglasak u strategiji rada društava stavljen je na veće angažiranje pacijenata, organiziranje tzv. skupina za samopomoć (self-services groups), u kojima bi sami pacijenti izmjenjivali iskustva i osmišljavali program i rad udruga.

IOF je nagradio projekt Mađarskog društva za osteoporozu za organiziranje rada skupina za samopomoć. Također je nagrađen talijanski projekt za edukaciju trudnica o potrebi unošenja kalcija.

Tijekom konferencije upriličen je Public Education Day na kojem je bilo više od tisuću sudionika. Raspravljalo se o zdravstvenoj politici vezanoj za osteoporozu i mogućnostima za uspješniju prevenciju osteoporoze. U programu su sudjelovale i estradne zvijezde, između ostalih i Juliette Greco.

Na kraju treba istaknuti zavidnu organizaciju Kongresa koji se odvijao u velikom Internacionalnom kongresnom centru (ICC) u Berlinu. Broj sudionika – oko četiri tisuće iz cijeloga svijeta, potvrđuje veliko zanimanje suvremene medicine za osteoporozu. □

Prvi hrvatsko-izraelski simpozij s međunarodnim sudjelovanjem: Suvremena rehabilitacija u Hrvatskoj i Izraelu

Izvešuje: **Katarina SEKELJ-KAUZLARIĆ**

Prvi hrvatsko-izraelski simpozij s međunarodnim sudjelovanjem održan je u Varaždinskim toplicama od 9. do 11. rujna 1998.

Tema skupa bila je: "Suvremena rehabilitacija u Hrvatskoj i Izraelu", a organizatori su bili Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Varaždinske Toplice i Lsheba Medical Center, Tel Hashomer, Izrael. Visoko pokroviteljstvo preuzeli su ministar zdravstva prof. dr. sc. Željko Reiner, Županija varaždinska i grad Varaždinske Toplice.

Sheba Medical Center i Specijalna bolnica u Varaždinskim Toplicama otpočeli su surađivati prije dvije godine tijekom Prvoga mediteranskog kongresa fizikalne medicine i rehabilitacije održanog u Izraelu. Godinama obostrano prikupljana iskustva, poglavito u rehabilitaciji žrtava rata i starijih osoba, nametnula su potrebu za održavanjem zajedničkog skupa. Odlučeno je da to bude bihospitalni simpozij s međunarodnim sudjelovanjem.